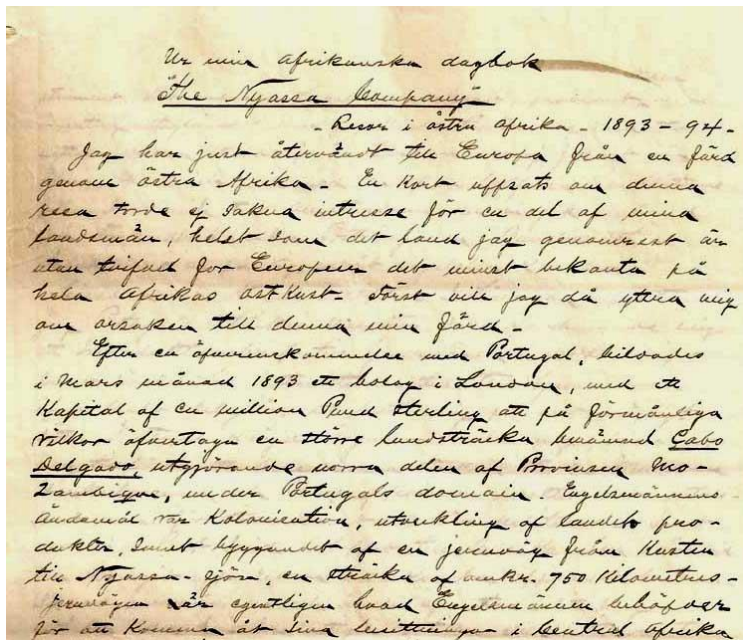

Ur min afrikanska dagbok
"The Nyassa Company"

- Resor i östra Afrika 1893 - 94.

Edvard 1891

Halva förstasidan av dagboken som är på 22 sidor

Jag har just återvänt till Europa från en färd genom östra Afrika. En kort uppsats om denna resa kan vara intressant för en del av mina landsmän, eftersom det område jag besökt är det för européer minst bekanta på hela Afrikas östkust. Först vill jag då berätta om orsaken till min färd.

Efter en överenskommelse med Portugal, bildades i mars 1893 ett bolag i London, med ett kapital av en million Pund Sterling att på förmånliga villkor övertaga en större landsträcka benämnd Cabo Delgado, utgörande norra delen av provinsen Moçambique, under Portugals styre. Engelsmännens ändamål var att kolonisera, utveckla landets produkter samt anlägga en järnväg från kusten till Nyasasjön, en sträcka på ca 750 km. Järnvägen är egentligen det som engelsmännen behöver för att komma åt sina besittningar i Centralafrika, hittills blott tillgängliga via Zambezifloden, som en stor del av året är osegelbar. Jag fick då det förtroendefulla uppdraget att resa till östra Afrika, att där genomföra åtskilliga resor och rekognoseringar samt skicka in full rapport om landets verkliga förhållanden. En kår av ingenjörer, assistenter och en geolog engagerades i hast i London. Inom få dagar hade jag all utrustning färdig, sådan som enligt min erfarenhet, behövdes för en resa genom ett vilt och fullkomligt ociviliserat land. Instrument, tält med alla tillbehör, redskap, proviant, vapen m.m. Ingenting utelämnades, som jag kunde tänka mig vara till nytta.

Avresan skedde från London i maj förra året över Harwich med en av de lyxiga kanalbåtarna till Amsterdam. Där gick vi ombord på tysk-afrikanska postångaren "Bundesrath". Snart var vi på väg nedåt engelska kanalen. Lissabon och Neapel anlöptes. I Lissabon uppvaktade jag Portugals utrikesminister, som gav mig ett introduktionsbrev till guvernören i Moçambique samt särskilda instruktioner till viceguvernören över Cabo Delgado att bistå mig på alla möjliga sätt.

I Neapel stannade ångaren en hel dag, vilket gav mig tillfälle att bese denna vackra stad. Museet, Herkulanums och Pompeji ruiner besöktes, mycket intressant, men alltför välbekant för att här repeteras. Snart var vi i Port Said, inloppet till Suezkanalen. Port Said som sprungit upp sedan Suezkanalen öppnades har nu 30.000 innevånare och är en speciell stad. Nästan alla hus är antingen butiker eller restauranger. Ett mycket stort och bekvämt hotell finns också. Här finns köpmän med varor från alla delar av östern, Indien, Kina, Japan, Australien, Afrika m.m. och jag vet ingen plats på jorden med så stor rikedom på egendomliga saker och kuriositeter. Ångbåts- och passagerartrafiken är enorm. En föreställning kan göras av att 1.300.000 ton kol per år lastas på passerande ångbåtar. Färden genom kanalen tar nu ofta bara 15 timmar. Från Port Said avgår tre gånger i veckan bekväma passagerarbåtar till Jaffa, varifrån färden på järnväg till Jerusalem fullbordas på 3 timmar. Port Said till Jaffa tar 13 à 14 timmar.

Port Said 1892

På färden genom Röda havet ser man Sinaiberget. Vissa tider på året i augusti är hettan på havet nästan outhärdlig, närmare 40 °C under de dubbla soltälten på däck. Stränderna vid Röda havet är kala, och de många öar man möter vid södra delen är alla helt och hållet obevuxna. Detta är en regnlös del av världen. I synnerhet öarna har en röd färg och ser förtorkade och föga inbjudande ut. Resan från Suez till Aden tar 4 dagar. I Aden intar ångarna kol blott på hemfärden. Här översållas ångarens däck av judar och araber, som handlar med strutsfjädrar, strutsägg, mattor samt broderade tyger från Afghanistan m.m. Aden är en stad där man går i land en gång men aldrig mera. Styrd av England är staden högst ren, till stor del välbyggd och i god ordning, men hettan är odräglig alla årstider och här finns mycket lite som är värt att beses.

Dittills hade vår resa haft ett härligt väder och förmånlig vind hela vägen från Amsterdam. Trettio timmar efter man lämnat Aden passerar man Afrikas mest ostliga udde, Cap Gardafai. Här mötte vi sydvästmonsunen som blåste halv storm med motvind. Två dagar efter vi passerat denna udde kom maskinen i olag. Reparationen tog en hel vecka och under tiden var ångaren "Bundesrath" blott ett spel för Indiska Oceanens vågor. Lyckligtvis var vi långt från kusten. Så småningom anlände vi lyckligt och väl till Zanzibar, där jag måste vänta över 8 dagar på att kustbåten skulle avgå neråt kusten.

Slavhandlaren Tippu Tipp och Dr. Wolff

Zanzibar är en stad som är så okänd att jag vill ge en kort beskrivning. I sitt slag vet jag ingen jämförbar stad om inte Kanton i Kina. Zanzibar är byggd i arabisk stil med gator som varierar från 1 till 3 m i bredd och är krokiga som en korkskruv. Tvåvåningshus av sten, vars väggar överallt är en meter tjocka, med små illa ventilerade rum. Den europeiska befolkningen uppgår högst till 300 personer av vilka en tredjedel är engelsmän. De övriga är ca 80.000 svarta, hinduer, banjans och araber. Här ser man redan afrikanska dräkter i all sin glans och prål. De svarta kvinnorna är insvepta i sin vanliga bomullsduk med tyg i de mest skrikiga färger. Männerna i en utstyrsel fullkomligt likt det plagg som vi i Sverige kallar "nattskjorta". Sultanen har här sitt säte och bor i ett stort fast föga pittoreskt palats. Nuvarande sultan heter Mohammed Ali. England förser honom med en inkomst motsvarande ca 700.000 kronor om året. Han har 200 soldater och fyra ångbåtar som gör oregelbundna och förlustbringande turer till Indien. Han har ett krigsskepp, som ständigt ligger till ankars i Zanzibars hamn och dagligen skjuter lösa

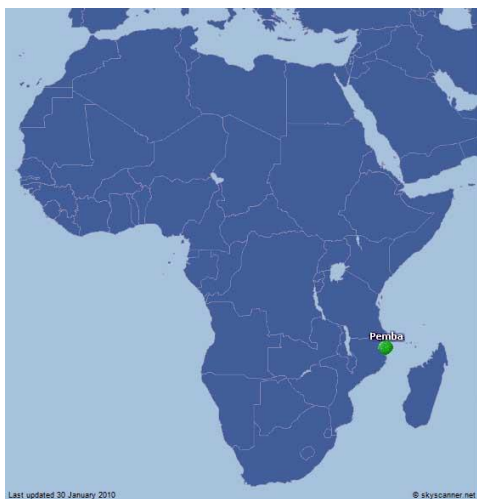
salvor. Ön Zanzibar påstås förse världsmarknaden med 8/10 delar av alla kryddnejlikor. Dessa och torkade kokosnötter som exporteras till Marseille utgör öns förnämsta och nästan enda produkter. Men från Afrikas långt avlägsna inre, anländer elefantbetar i stora kvantiteter. En enda karavan med 3 till 4000 bärare kan ha med sig elfenben till ett värde av 20.000 pund sterling. För att fullasta en karavan, fordras mer än ett års resor inåt landet och det är förenat med otaliga faror och svårigheter.

I Zanzibar har jag att tacka biskop Smythies på Engelska missionen för ett vänligt mottagande och mycket information från området för min resa. Denne biskop hade gjort inte mindre än 6 resor till fots från havet till Nyasasjön och Tanganyikasjön. Även om han var en reslig och kraftigt byggd man, så såg han mycket medtagen ut. Denne man uppoffrade sig för sitt kall. Det smärtar mig säga, att jag vid min ankomst till London genom telegram fick reda på att han dött på Röda Havet under sin hemresa till England förra månaden.

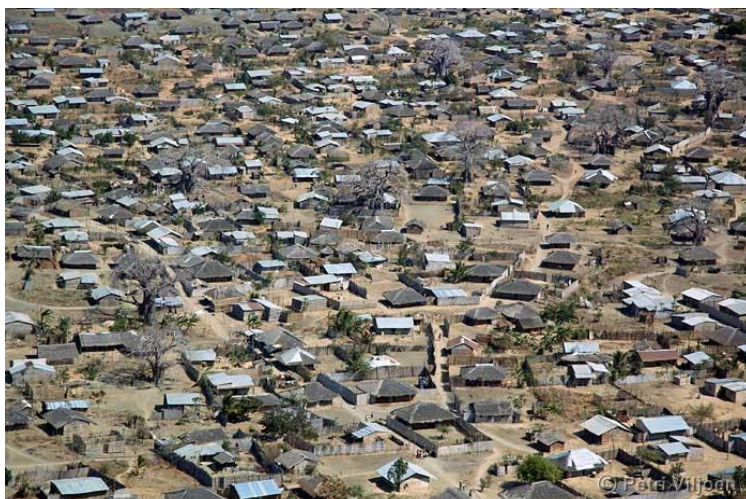
I Zanzibar skaffade jag ridåsnor samt kockar och svart betjäning som förstod engelska. Färden med en mindre kustångare tog ytterligare 6 dagar från Zanzibar till Ibo, första målet på min resa. Här blev jag och min grupp mottagna med fest, musik och trummor både av guvernören och den svarta befolkningen. Viss tid gick åt för att skaffa folk som bärare och andra förberedelser. Sedan fördelade jag mina europeiska följeslagare på två grupper, som trängde in i två riktningar söderut, medan jag själv påtog mig den längre färden och avreste från Tungueviken i riktning mot Nyasasjön.

Först några ord om Ibo. Det är en liten stad belägen på en ö med samma namn helt nära kusten. Nästan hela ön vars yta är ungefär hälften så stor som Öland, är beväxt med kokospalmer. Hela ön har omkring 8.000 innevånare. Staden Ibo har 3.000 av vilka endast 15 är infödda portugiser tillhörande militären, samt ett par hundra hinduer och banjanser (indiska köpmän). De övriga är mest myrer, med några få av blandras som talar portugisiska. Ett lyckligt samhälle tyckes detta vara. De svarta lever mest av kokosnötter, frukt och fisk vilken finns i stora mängder. Dessutom lever de på mindre sjöfart längs åt kusten, pärlfiske, samt fångst av sköldpaddor på öarna. De fina skalen från dessa djur betingar högt pris på marknaden. Hinduer och banjanser gör goda affärer i byteshandel med den svarta befolkningen som från det inre landet medför gummi, majs, oljesäd, elfenben, ebenholts, skinn från vilda djur, samt många andra tropiska produkter.

Det är snart 400 år sedan Portugal började styra detta land, men portugiserna har aldrig trängt in i det inre eller utträttat något för landets utveckling. Ibo har varit deras huvudkvarter och utgör den enda stad inom distriktet Cabo Delgado. Ibo är belägen på 12° 20' sydlig latitud. Cabo Delgado, det land som det Engelska bolaget övertagit från Portugal, gränsar i norr till Ruvumafloren Lat 11° 5', i söder till floden Lurio Lat 13° 41', i öster till Indiska Oceanen, samt i väster till Nyasasjön. Här är även inräknat 28 öar på kusten, rika på pärlfiske, värdefulla sköldpaddor m.m. Floderna Lurio och Ruvuma har sina källor i närheten av Nyasasjön, båda rinner i östlig riktning tills de rinner ut i Indiska Oceanen. Båda dessa floder är breda, men är bara segelbara för mindre farkoster.

Pemba (Afrika med gränser år 2000)

Pemba år 2000, distriktshuvudstad i Cabo Delgado

Två utmärkta hamnar finns på denna kust. Tungue och Pemba. Den senare är bäst och belägen 30 eng. mil söder om Ibo. Inloppet till Pembaviken är bara 1½ eng. mil brett, men vikens omkrets är 35 eng. mil. De största fartygen kan segla in och ankra obehindrat. Vikens fördelaktiga läge och utomordentligt vackra hamn kan fullt jämföras med Rio de Janeiro i Brasilien. När jag seglade runt denna vik i december fann jag att stränderna var tättbefolkade med svarta. Jag blev bekant med fyra hövdingar av vilka jag blev vänligt mottagen. Inte en enda europé har ännu bosatt sig här. Från denna vik kommer järnvägen att utgå till Nyasasjön och Pemba blir utan tvivel i framtiden den viktigaste hamnen på Afrikas ostkust.

Men för att återgå till min första resa till det inre. Jag hade blivit varnad av den portugisiska guvernören och befolkningen i Ibo, att jag hade att göra med ett vilt och enligt deras åsikter farligt land i vissa avseenden. Från Ibo seglade jag först uppåt kusten till Tonguevilken belägen 20 eng. mil söder om Ruvumaflodens mynning. Vid inre stranden av denna vik har portugiserna under de sista åren satt upp en mindre befästning, bemannad med 50 soldater, för att skydda byteshandeln. Denna plats benämnd Palma var min utgångspunkt. Min karavan bestod av 90 svarta bärare och 6 tjänare och tolkar, dessutom en karavanchef, till hälften Arab, vars namn var Zimba (Lejon). Han talade portugisiska, swahili, samt åtskilliga andra negerdialekter. En del av mina tolkar och betjäning gav jag europeiska namn.

Kocken	- Ferguson,	talade engelska och swahili
Uppassare	- Jim	do do
Do	- Jahaah	do do
Åsnevaktare	- Ajo och Manki	do

Manki var en mycket svart men trogen neger. Hans ansiktstyp var mycket likt en apas, så jag ändrade hans namn till "Monkey" vilket han var belåten med.

Dessutom min egen vapen- och vattenbärare, som jag gav namnet "Blom", och min mest pålitlige tjänare av alla, vars rätta namn, Abusheri, jag ändrade till "Labouchere". Utgivaren av "Thruth" den radikale parlamentsledamoten i London med samma namn torde ursäkta min frihet. Både "Blom" och "Labouchere" var duktiga i portugisiska såväl som swahili och genom att använda det förra förstod vi varandra. Här må anmärkas, att swahili är det allmänna negerspråket på denna kust ända från norr om Zanzibar till Chinde vid Zambeziflodens mynning. Åt det inre övergår det i andra dialekter, men dess ursprung torde enligt min åsikt vara från zulustammen söder om Zambezi. Den engelska biskopen och missionärerna i Zanzibar har utgivit en fullständig grammatik och ordbok på swahili, som de företrädesvis använder på sina uppfostringsanstalter. Hövdingarna i det inre har nästan alltid någon nära sig, som talar swahili.

Första dagarna i augusti var allt i ordning och tidigt en morgon styrdes färden inåt landet. I Afrika går man inte i spetsen på karavanen utan sist, så att man är kan kontrollera att ingen ur det svarta sällskapet blir efter. Först går vägvisaren, sedan bärarna och efter dem karavanföraren, sist jag själv, min svarta betjäning och mina ridåsnor. Inga vägar finns inga i detta land, men tusentals smala stigar. De ridåsnor jag medfört från Zanzibar kunde sällan användas i den täta skogen. Man färdas då till fots. En av segelduk gjord bärstol som jag medförde begagnades sällan utom när vi passerade floder eller träsk.

Redan vid kusten äger detta land en storartad tropisk natur. Skogar av kokospalmer, cashew- och mangoträd förekommer ymnigt. Mangoträdet erbjuder den rikaste skuggan samt de mest välsmakande och läskande frukterna. Efter ett par timmars färd från kusten befann jag mig på en platå 200 fot över havet. Skogen var öppen, bevuxen med gräs och egendomliga växter och blommor. Landet höjer sig så småningom åt det inre och är rikt på växlande naturscener. Mindre insjöar förekommer. Redan andra dagen påträffade jag, vid stranden av en av dessa, en flock flodhästar och kunde inte motstå frestelsen att pröva mitt Remington-gevär. Andra kulan gav en lyckoträff i hjärtat på ett av de kolossala djuren och sedan de övriga tagit till flykten drog mitt folk ut det ur vassen på det torra. Detta var den enda flodhäst jag själv dödade under dessa resor. Dess hela längd från nästippen till "aktern" var 3,25 m. Ett stycke av köttet utskuret under ryggraden lät jag bereda på aftonen och fann det mörkt och smakligt, liknande oxstek. En del av mitt folk engagerade i lbo påstod sig vara mohammedaner och nekade att äta kött från djur, som dödats av en kristen.

Även om jag såg åtskilliga mindre negerbyar tågade jag förbi dem tills jag på tredje dagen påträffade en by vars hövding benämnd "Musakka" var mera betydande, en kingle, liten kung, eller "Regulo", som de benämnes av portugiserna. För försiktighets skull skickar man först några av folket och ber om tillträde till hövdingens kraw eller njumba (hus). Detta beviljades genast. Det blir strax en rörelse som i en myrstack. "En M' Zungo (vit man) kommer" är ropet de svarta emellan. Och sedan mina åsnor. Tama riddjur. Sådana har de aldrig sett förr. Kvinnorna slår sig på knäna och skrattar som förryckta och snart är jag omringad av hundratals svarta. Nu brölar en av åsnorna, ett obehagligt och ömkligt läte som är vanligt hos dessa djur, och strax skingras negerhopen av fruktan som en skock får.

Hövdingen "Musakka" sitter på marken utanför sin cirkelrunda hydda betäckt med palmblad och med väggar av bamburör och lera. Vid detta tillfälle saknades den mottagning jag rönste, de ceremonier jag fick erfara från viktigare hövdingar längre inåt landet. Hövdingens hand är mjuk och liten som på en dam. Grovarbete hade inte varit hans lott. Med hjälp av mina tolkar samtalande vi en stund medan min förare Zimba byter till sig livsmedel mot tyger och negersmycken. Dessa hövdingar samtalande direkt endast med vita. Med de av sin egen ras som ej är hövdingar, samtalar de endast via sina s.k. sekreterare. En del av de senare nära kusten förstå t.o.m. att skriva swahili.

(Blom) hade synnerligen stadig hand och slösade sällan ammunition. Som jag särskilt intresserar mig för djurriket, torde jag framdeles ägna ett zoologiskt kapitel om mina erfarenheter av detta inom denna så litet besökta del av Afrika. För närvarande vill jag blott inskränka mig med att nämna, att bland större djur påträffade jag här flodhästar, noshörningar, hjortar och gaseller av flera arter, två arter vilda svin, vild ox och zebra. Leoparden är allmän överallt och en av dessa blev dödad av mitt folk. Lejonet påträffade jag bara vid kusten. Man aktar sig för att skjuta på dessa, på grund av deras slughet och djärvhet, men de svarta påstår allmänt att lejonet här bara anfaller människor om det själv först blir antastat. Jag såg ett av dessa i gryningen en morgon vid kusten, ej långt från mina tält, sedan jag hört dess läte flera gånger under natten.

Under min 320 km färd från Tungueviken till Lugendaflodens mynning, träffade jag många negerhövdingar, en del ganska betydande och med många undersåtar, se här namnen på några av dem: Musakka, Kipeta, Mukro, Mugabo, Bajeri, Bolappi, Moimasudi, Makkarani, Nhomakoma, Nramitiakka, Misipiri m.fl. Följande är namn på några av deras olika stammar och släkter:- Makosas, Makondes, Ajanas, Machinigas, Maganigas, Manguanguaras, Mafites, Majojos och Maganjas.

Afrikanska skönheter 1894

Om min oväntade uppenbarelse för dessa okunniga råa och vilda negerfolk hade väckt stor förundran närmare kusten, så blev det ännu mera fallet längre in i landet. Vid två tillfällen flydde alla innevånarna i byn vid när de fick reda på att jag var i antågande, men de återvände snart sedan de övertygats om att jag var fredligt sinnad. Icke desto mindre verkade det som en del av dessa oförfalskade naturbarn ansåg mig som något halvt överjordiskt. De beundrade med något förskräckt uppsyn mina tält, min säng och övrig tältinredning. Men mest av allt mig själv, min klädsel, och icke minst mina ridåsnor, vars obehagliga skrik, ej sällan skrämde och skingrade hela det svarta sällskapet.

Vid ett ställe benämnt Hule två dagsresor från Lugendaflodens mynning konstaterade jag att där fanns ett rikt stenkolsfält. Kolbältet sträckte sig diagonalt över floden vid vars stränder (under den torra årstiden) det ligger öppet för dagen. Jag tog med prover och efter några dagars utflykter i trakten fortsatte jag färden uppåt Lugendafloden. Jag fann här väl uppodlade dalar med en mycket skygg befolkning. Majs, ris, mandioka och andra rotfrukter odlades i mängd. Ett vackert land dessutom - rikt på fruktträd, öppen skog med mellanliggande doftande ängar. Jag befann mig nu ca 300 m över havet.

Men ytterligare några ord om den svarta befolkningen, vars seder, bruk, levnadssätt, allmänna vanor och åsikter, jag studerade speciellt. De är dumma och okunniga som djur angående vår tids civilisation, men man får inte förledas att tro, att de därmed saknar intelligens och att de inte äger gott förstånd. För sin nuvarande plats i naturen ha de tillräckligt och jag fann dem i allmänhet okunniga.

Söder om Ruvumadalen vid en biflod benämnd Likoha träffade jag på en hövding vid namn Injoara. Byns namn var Aumtunda och den var tätt befolkad. Likt andra hövdingar med vilka jag förut gjort bekantskap blev jag av Injoara mottagen med en av mig redan bekant ceremoni. En hop krigare uppställda på var sida om hövdingen med långa assegais (spjut) i hand. Jag hade vid detta tillfälle min karavanförare samt två andra tolkar i följe. Jag erbjöds att träda fram, vilket jag gjorde tveklöst efter att ha över-

- moderniserad text

lämnat mitt Remington i händerna på föraren. Aldrig har jag av en hövding blivit mer vänligt emottagen. Vår konversation varade till sent på kvällen, för jag stannade i den här byn över natten. Jag såg genast att jag hade här att göra med en hövding av betydelse samt ovanlig intelligens. En chef vars ord dessutom var lag i det lägret. Jag bjöds på bröd bakat av omogna bananer. Två av hustrurna frambar detta, med andra läckerheter(?) på en sorts bricka gjord av flätat gräs och rötter. Kvinnorna neg vid hälsningen likt bondflickor brukar göra i Sverige. Dessa två drottningar var visserligen inga skönheter, men log vänligt. Deras klädsel var "hygglig" för Afrika. Kulört omsvepning, smycken, halsband och armband, de senare av en vit metall, även om vristen. Håret fint flätat och öronen prydda med runda träsmycken. Sedan de satt läckerheterna framför oss på marken försvann de ur sikte.

Injoara och hans folk tillhörde Ajanastammen. Jag såg inget negerläkte mera välformat, resligt och med vackrare ansiktstyper än detta. Knappast någon av de fullvuxna männen var kortare än 6 fot och kvinnorna i proportion. Män och kvinnor med grova lemmar utstående muskler på armar och skuldror, samt tunna läppar. Men hudfärgen var svartare än kol och ögonen stora vita och glänsande. Injoara, som var en äldre man, såg att jag uppmärksammade folket och tycktes smickrad. Med hjälp av ömsesidiga tolkar, besvarade han alla mina frågor kort och tydligt:

Var trakten rik på andra metaller än järn?
- Det visste han inte.

Hjortar och gaseller?
- Ja, i stor mängd

Hade de någonsin påträffat guld i någon av floderna?
(Jag visade honom min guldring)
- Han hade aldrig sett eller hört talas om en sådan metall.

Vildsvin?
- Också.

Flodhästar?
- Överallt

Visste han vad stenkol betydde?
- Ja, det var han bekant med.

Noshörningar?
- Endast i träsktrakter

Fanns det stenkol i trakten?
- Ja, mera än någonsin kunde förbrukas

Lejon?
- Sällsynta

Fanns det elefanter i närheten?
- Nej.

Jag förstod att landet väster om Lugendafloden var tätbefolkat av olika stammar med var sin hövding.

Bufflar?
- Ja, i stora massor.

Var dessa fientligt sinnade?
- Ja, mellan sig själva men inte mot mig.

Zebror?
- Sällsynta.

Varför? frågade jag Injoara. Därför att jag var vit. Att störa eller skada en (M'zungo) vit som inte kom i fientliga ärenden ansågs ha farliga följder. Dessutom var de vitas överlägsenhet redan känd bland de flesta stammarna.

Giraffer?
- Endast väster om Nyasasjön

Kände han till skillnaden mellan portugiser och engelsmän?

- Ja, han hade hört om "Ingereza" som "M'Zungo Umezo", eller de kraftfulla vite.

Men varför för ni krig mellan er själva?

- Jo se skörden är ofta rikare på ett område än ett annat. En del trakter lider vissa år av hungersnöd genom avsaknad av regn, och då måste man röva från grannländerna, ty inget ges frivilligt.

Men om grannen gör motstånd och vinner?

- Ja då lever vi mest på rötter och vilt, men saknad av majs (M'tama) befordrar sjukdom.

Men varför fångar ni kvinnor från varandra och gör dem till slavar (M'tanewas)?

- Våra män behöver dem, och vartill tjänar kvinnan om ej till mannens slav?

Men i våra länder i Europa är raka motsatsen fallet.

- moderniserad text

Då denna min sats blivit förklarad började hövdingen att skratta. Den enda gång jag såg honom le. Han trodde jag skämtade.

Men det är ont att behandla sina medmänniskor illa, utan orsak.

- Det förstår vi inte, men våra kvinnor behandlas inte illa, möjligen strängt.

Vad är Edra åsikter om livet efter döden?

- Jo, striden fortsätter - den starkare vinner.

Och den svage?

- Han rivs av fienderna.

Tror ni på ett Högre Väsen?

- Ja, "Molongo" (Gud). Han lever i solen.

Tror ni Han är god eller ond?

- Alltid god.

Sådan är alltså en svart hövdings tro. Men de flesta svarta i denna del av Afrika, känner, så vitt jag kunde förstå, ingen skillnad på gott och ont. De har ännu inte ätit frukten av det förbjudna trädet och saknar vishet.

Min färd var rik på omväxlande händelser och scener. Berg och dalar, slätter, kärr och floder passerades efterhand medan vädret växlade från brännande sol till kyliga morgondimmor och tropiskt regn. Mycket skulle jag kunna säga om detta föga kända fast intressanta land, dess gynnsamma läge samt dess rika, härliga och i det avlägsnare inre, friska natur.

Landets med tvekan vänliga invånare med primitiva seder, bruk, klädsel, verktyg och vapen, måste påminna om våra egna förfäder för länge sedan. Folket har en påtaglig okunnighet, brutalitet och vidskepelse, utan samvets känslor och andliga intryck och utan att känna skillnad på gott och ont. Detta är ännu ett övertygande bevis på att människosläktet inte kan ha börjat och sedan fallit från ett högre och fullkomligt stadium, enligt våra förfäders inskränkta teori. I stället har det under oräknade tidevarv och vidsträckta perioder, under en smärtsam utveckling höjt sig så sakteliga från de mest brutala och okunniga vildar till vissa släkten, vars förstånd och växande intelligens knappast tycks ha någon gräns. - Sympati, tolerans, kärlek och samvetsröst är känslor som ännu är ofödda hos negrerna i Cabo Delgado. Men civilisationens sår som t.ex. självmord och galenskap är dock ännu okända bland dessa släkten.

Man frågar kanske, har ingen missionär ännu kommit hit. Nej, inte till Cabo Delgado med undantag av stränderna vid Nyasasjön. Landet har hittills tillhört Portugal och portugiserna rör sig inte från kusten. Men i områdena norr om Ruvumafloren, i Tysklands besittningar, samt längs Zambezidalen söderut, såväl som väster och norr om Nyasasjön, finns det tätt med missionärsstationer, belgiska, tyska, engelska och franska.

Engelsmännen torde emellertid vara de som står främst genom att satsa stora summor årligen på att genomföra sitt civilisations- och barmhärtighetsverk. I allmänhet är de engelska missionärerna, åtminstone i denna del av Afrika, män från en högre klass, beresta, världserfarna, praktiska och bildade. Män som i de flesta fall har privat förmögenhet och som väljer ett dylikt liv av ren smak och kärlek, utan något anspråk på personlig belöning eller förtjänst. De tränger in i Afrikas innersta delar med avsikt att fortsätta sitt ämbete där, i de flesta fall till livets slut. Ett högst ringa antal uthärdar dylikt liv mer än några få år. Dessa mäns arbete utförs välorganiserat och i strängaste ordning. Varje mission lyder under en biskop som själv, till fots, besöker de spridda stationerna. På Likomaön i Nyasasjön har "The University Mission" sin huvudstation. De äger en ganska stor ångare, med vilken de besöker uppfostringsanstalterna anlagda vid stränderna. De möter inte sällan motstånd från de svarta och inte minst från arabiska slavhandlare, vilka fortfarande kraftfullt motarbetar civilisationens framsteg i Centralafrika.

För att motstå dylika anfall har "The African Lakes Company" två kanonbåtar på Nyasasjön samt åtskilliga befästningar uppförda på dess stränder, allt under befäl av den för sin djärvhet och sitt mod bekante Mr. Johnstone, som vet att hålla araber och svarta i schack.

Men de försakelser och obehag som under nuvarande förhållanden faller på varje vit mans lott i Afrikas avlägsna inre, kan man endast förstå genom personlig erfarenhet.

Fastän jag själv rest genom en liten del av den mörka kontinenten, känner jag till existerande förhållanden i alla väderstreck. Jag tror mig se ett framåtskridande med kraftig och hastig utveckling av industri och civilisationsarbete, vilket inte kan jämföras med någon period, eller inom något land på vår planet. Vidskepelse, barbarism och slaveri kommer inom kort att försvinna i Afrika. Mr. Cecil Rhodes fortsätter med kraft att bygga sin telegraflinje genom Centralafrika i kamp mot otaliga svårigheter. Tråden har redan mött Zambezidalens träsk och Chiri strax söder om Nyasasjön står redan i telegraf förbindelse med Kapstaden. Inom ett år torde telegraftråden nå Tanganyikasjön och Mr. Cecil Rhodes har beslutat att inom 4 år ha direkt telegrafförbindelse genom Centralafrika från Kap till Kairo i Egypten. Planen är utlagd och kapitalet underskrivet. Vilken betydelse denna telegraflinje kommer att bli för Centralafrika samt inte minst för engelsmännen och deras besittningar där, kan vi ännu knappast förstå. Cecil Rhodes storartade projekt att förena hela södra och en stor del av Centralafrika under en enda stor unionsrepublik torde fullbordas om han får leva några år till.

Under tiden pågår engelsmännens arbete på denna kontinent och deras aktivitet och företagsamhet lämnar spår efter sig i alla riktningar. De befolkar Mashonaland i söder med nya åkerbruksindustrier och gruvarbeten, de förintar slaveri och svart vidskepelse överallt, de bygger järnvägar från ostkusten till Transvaal och Nyasasjön, liksom en över 800 eng. mil lång järnväg från Mombasa norr om Zanzibar över Kikujo till Uganda. De besittningar längs östkusten, som nu tillhör Portugal, kommer utan tvekan att övergå till engelsmännen. Portugiserna sitter sovande vid kusten, men till de mest otillgängliga delarna av de svartas kontinent är det andra av Europas söner som tränger in. Många är drivna av personliga intressen, andra är helt osjälviska. Men i båda fallen leder det till samma resultat. Varde ljus!!! Den beryktade Thomas Brassey som mot otaliga naturhinder byggde de första järnvägssträckorna genom Indien, yttrade på sin tid i hänförelse till dylika företag att:

"Genom våra verk befolkas öknar och gamla länder blomstra med nytt liv".

Cabo Delgado är ingen öken, utan tvärtom ett på mineraler och naturprodukter rikt och bördigt land. Det har en natur, samt i det inre ett friskt klimat, som på få delar av denna kontinent. Dock är det f.n. befolkat av raser med lata, ociviliserade och brutala negrer. Inom kort kommer lokomotivets vänliga stämma att genljuda i trakter som helt nyligen bara trampades av dessa outvecklade varelser och av skogens vilddjur. Ett progressivt släkte kommer att uppträda på scenen och tränga undan den late, den krigslystne, den vidskeplige och den ofrivillige. Man kommer att skänka rättvisa, kunskap och undervisning åt alla som är villiga att ta emot detta och därmed öppna vägen för nya industrier och nya områden av framåtskridande vilket kommer att medföra att "det gamla landet" snart kommer "att blomstra med nytt liv".

Not:

Den ursprungliga, av Edward handskrivna, texten låg i ett kuvert märkt

"Mäklares adress: Messrs. Davis & Cox.

15, Angels Curt,

Throgmorton Street E.C. London

Utdrag ur min Afrikanska Dagbok

Resor i Östra Afrika 1893 – 1894

Edw. Allgurén

London Privat adress:

37, Bedford Place

Russell Square Neat

Private"

Den handskrivna texten är antagligen en avskrift av den ursprungliga texten som Edvard skickat till någon tidning. Texten är sedan tolkad och maskinskriven av John Allgurén kring 1930. Hans text är sedan inskannad och textbehandlad av Bengt Allgurén 2002 (Denna text finns fortfarande tillgänglig.)

Slutligen har den ålderdomliga texten i viss utsträckning anpassats till modern svenska av samme Bengt 2010. Foton från 1800-talets slut fanns inte i den ursprungliga dagboken utan bland Edwards sparade foton. Berättelsen har dessutom kompletterats med några sentida bilder.

Det blev aldrig någon järnväg från Pemba och inåt landet. Järnvägar drogs istället genom det nuvarande Tanganyika samt längre söderut från staden Moçambique.